

Módszertani útmutató
az államigazgatási szervek korrupció-megelőzési helyzetének felméréséhez, korrupció
ellenes kontrolljai kiépítéséhez és érvényesítésük ellenőrzéséhez

2015. december

Tartalomjegyzék

Előszó.....	3
Összefoglaló.....	4
Bevezető.....	5
I. Módszertani útmutató céljai.....	6
II. Az Útmutató módszertani megközelítése.....	6
III. A RÉS-elemzés egyes lépéseihez tartozó feladatok.....	7
IV. Az ellenőrzést végzők feladatai az integritási kontrollok működésének ellenőrzése során.....	9
Rövidítésjegyzék.....	11
Fogalomtár.....	11
Jogszabályjegyzék.....	13
Mellékletek.....	14

Előszó

A Nemzeti Korrupcióellenes Programot 2015 májusában fogadta el a Kormány. A Program a 2015-2018 közötti időszak tekintetében meghatározza az integritás erősítésének és a korrupció megelőzésének fő irányait és célul tűzi ki többek között az államigazgatási szervek korrupcióval szembeni ellenálló-képességének erősítését.

A Program tervezési időszaka első két évére vonatkozó feladatokat a 1336/2015. (V. 27.) Korm. határozat szabja meg, melynek 4. b)-c) pontja az államigazgatási szervek szervezeti ellenálló-képességének és integritásának erősítése érdekében fogalmaz meg intézkedéseket, melyek végrehajtásához módszertani útmutató készítését írja elő. Mivel az Állami Számvevőszék az integritás kultúra hazai meghonosításának úttörője és egyik legfontosabb szereplője, a módszertani útmutató elkészítésével kapcsolatos tevékenységek koordinációjára a Kormány az Állami Számvevőszéket kérte fel.

Az Állami Számvevőszék által a Belügyminisztérium és a Nemzeti Védelmi Szolgálat bevonásával kidolgozott útmutató célja az azonos szemléletmód és egységes terminológia kialakítása egy értékelési, ellenőrzési, elemzési keretrendszer segítségével az államigazgatási szervek korrupciós kockázatainak kezeléséhez. Segítségével a kockázatok és azok kezelésére a szervezetnél rendelkezésre álló eszközök közötti „rés” feltárhatóvá válik, ami lehetővé teszi a kockázatok visszaszorításához szükséges intézkedések megtételét. Az útmutatóban leírt módszer egyaránt alkalmas egy szervezet teljes egészének, egyes egységeinek, vagy egyes tevékenységi köreinek vizsgálatára.

Összefoglaló

A Módszertani Útmutató (továbbiakban Útmutató) a Nemzeti Korrupcióellenes Program) és az azzal összefüggő intézkedések 2015-2016. évre vonatkozó terve elfogadásáról szóló 1336/2015. (V. 27.) Korm. határozat (a továbbiakban: NKP Korm. határozat) 4. pont b)-c) alpontjaiban meghatározottak alapján az államigazgatási szervek integritási helyzetének felméréséhez, korrupciós kontrolljainak ellenőrzéséhez készült. Célja kettős:

módszertani támogatás nyújtása az egyes intézmények számára saját integritásuk, korrupció elleni kontrolljaik felmérése érdekében,

a korrupció-megelőzési kontrollok működésének ellenőrzését végző szervezetek számára módszertani segítség biztosítása az ellenőrzések elvégzéséhez.

A költségvetési szervek belső kontrollrendszeréről és belső ellenőrzéséről szóló 370/2011. (XII. 31.) Korm. rendelet a különféle belső szervezeti folyamatok ellenőrzése kapcsán kiemelten kezeli a kockázatelemzés fontosságát. Az Állami Számvevőszék integritás felmérésének az egyik célja szintén a kockázatok feltárása. Ennek megfelelően az Útmutatóban az egyes ellenőrzési lépések során hangsúlyos feladat a lehetséges kockázati tényezők beazonosítása. Az ellenőrzés ún. RÉS-elemzéssel történik (Rendszerezés + Értékelés + Szabályozás, vagyis szabályozási szükséglet megállapítása), aminek alapját az Útmutatóban szereplő mátrixok alkotják, célja pedig a kockázatok és a kezelésükre alkalmas kontrollok közötti rés, valamint a kontrollok és azok szabályzatokban való megjelenése közötti rés feltérképezése. A RÉS-elemzés moduláris rendszerben értelmezhető, vagyis a szervezet döntése alapján vizsgálható a szervezet egésze, illetve különálló modulként annak valamely szervezeti egysége vagy adott tevékenysége. Az ellenőrzés pedig kiterjed mind a szervezet által végzett kockázatelemzés teljes körűségének, mind az alkalmazott kontrollok megfelelőségének, mind pedig a teljes körű szabályozottságának értékelésére.

Az Útmutató alapján elvégzett felmérés és elemzés a szervezet működésével összefüggő, adott időpontban értelmezhető kockázati tényezők és kontrollok feltérképezését szolgálja. A szervezet vezetőjének felelőssége, hogy a szervezetet érintő külső és belső változások (jogszabályi, szerkezeti, személyi, feladatbeli stb.), valamint az azokkal összefüggésben felmerülő újabb kockázatok kezelése érdekében rendszeresen, de legalább évenként sor kerüljön a kockázatok felmérésére, a kockázatelemzés aktualizálására. A korrupció-megelőzési kontrollok működésének ellenőrzése akkor lehet igazán eredményes, ha az ellenőrzött szervezet a korrupciós kockázatait már felmérte, és az ezek kezelésére hivatott kontrollrendszert kialakította.

Az egyes szervezetek vonatkozásában egyedileg szükséges meghatározni a korrupciós kockázatokat, figyelembe véve az adott szervezet sajátosságait. A kockázatok kezelésére azonban célszerű az államigazgatás egészében egységes megközelítést, egységes technológiát alkalmazni, azok működését egységes szempontok szerint ellenőrizni. Az Útmutató célja az azonos szemléletmód és egységes terminológia kialakítása egy értékelési, ellenőrzési, elemzési keretrendszer segítségével.

Bevezető

Az NKP Korm. határozat feladatként határozza meg, hogy az államigazgatási szervek körében az Állami Számvevőszék tapasztalatainak figyelembevételével az ellenőrzési tevékenységek ellátása során érvényesíteni kell a korrupció-megelőzési kontrollokat, és az ellenőrzések eredményéről készített éves beszámolóokban külön értékelni kell e kontrollok érvényesülésének tapasztalatait. További feladat, hogy az államigazgatási szervek körében a belső szabályzatokat korrupciós kockázatok szempontjából felül kell vizsgálni, valamint meg kell teremteni a belső kontrollrendszer és a korrupció-megelőzést szolgáló belső intézkedések összhangját a szervezeti működés egészére vonatkozóan.

A latin eredetű integritás szó jelentése érintetlen, vagyis romlatlanságra, feddhetetlenségre, megvesztegethetetlenségre utal, ami egyaránt értelmezhető személyekre és szervezetek működésére. Szervezetek vonatkozásában az integritás pozitív, társadalmi elvárásokkal összhangban álló, szilárd értékrend alapján való működést jelent, aminek feltétele a dolgozók azonosulása a szervezeti értékrenddel és az aszerinti cselekvés. Ennek éppen ellenkezője a helytelen dolgozói magatartás, vagyis a csalás, a korrupció és a különféle visszaélések. Az integritás és a korrupció elleni küzdelem tehát összefügg. Minél magasabb szintű egy szervezet integritása, annál hatékonyabb a korrupcióval szembeni ellenállása. Következésképpen a korrupció megelőzésében, illetve a korrupciós kockázatok mérséklésében kiemelt fontosságú a szervezet integritásának erősítése.

A szervezeti integritás eléréséhez szükséges az integritást fenyegető kockázatok, esetünkben a korrupciós kockázatok azonosítása. Korrupciós kockázat alatt azt értjük, hogy az adott intézménynek a más személyekkel és szervezetekkel folytatott együttműködése során olyan valós, vagy vélt lehetőségek merülnek fel, amelyek az együttműködő fél számára jogosulatlan előnyöket jelenthetnek, az adott intézmény – vagy tágabb értelemben a közsféra számára – pedig valamilyen kárt okozhatnak. Ez lehet anyagi természetű, a szolgáltatások színvonalában jelentkező vagy bizalomvesztéssel járó kár. A szervezetek jogállásából, feladatköréből, alaptevékenységéből (pl. támogatások kifizetése, bírság kiszabása, közszolgáltatások nyújtása) fakadó korrupciós veszélyek esetén eredendő veszélyeztetettségről beszélünk. A működés körülményeihez kapcsolódó kockázatokat (pl. szervezeti átalakulás, uniós támogatások elnyerése) korrupciós veszélyeket növelő tényezőknek nevezzük.

A szervezetnek ki kell alakítani azt az eszközrendszert, amely a mindennapi működés során képes támogatni, akár kikényszeríteni a kinyilvánított értékek szerint való feladatellátást. Az alkalmazható eszközök (pl. szabályzatok, etikai, magatartási kódexek, stratégiák) együttesen alkotják a szervezet integritáskontrolljait.

Integritáskontrollnak tekinthetők egyrészt a szervezetre vonatkozó jogszabályok, és az azok alapján készített belső szabályzatok. Ezek alkotják a kemény kontrollokat. Másrészt integritáskontrollnak tekintendők a szervezeti értékekkel, elvekkel összefüggésben a szervezet által készített azon belső szabályozások, amelyeknek megalkotását jogszabály nem írja elő. Ezek az ún. „lágy” kontrollok. A szervezeti integritás alatt értjük tehát mind a külső szabályozásnak megfelelő, mind a szervezet által kinyilvánított elvek és értékek szerinti működést, azok követését.

Az integritáskontrollok meghatározó részét a belső kontrollrendszer keretében megalkotott és rendszeresen aktualizált kötelező szabályok adják. A korrupció megelőzése céljából azonban szükség van ezeken túlmenően, a közszolgálat egészére meghatározott, illetve az adott szervezet által kinyilvánított értékek és elvek követését előíró, elősegítő integritáskontrollokra is (pl. magatartási kódexek, etikai kérdésekkel kapcsolatos képzések). Ezek olyan esetekben is útmutatást nyújtanak, amelyekre nincs kötelezően alkalmazandó szabályozás. A különböző szabályzatok, kontrollok kialakításának végső célja az integritásközpontú szervezeti kultúra elérése, amikor a dolgozók részéről magától értetődő reakció a korrupció és egyéb helytelen magatartás elutasítása.

A szabályzatok megalkotása azonban csak az első lépés az integritásközpontú szervezeti kultúra irányába. A következő lépés a szabályzatok gyakorlati működtetése, majd a működtetés folyamatos monitorozása. Ezért az Útmutató nemcsak a szabályzatok megalkotásához, a hiányzó kontrollok és szabályzatok körének meghatározásához nyújt segítséget, hanem a szervezetek által alkalmazott, a korrupciós kockázatok kezelésére szolgáló kontrollok működésének ellenőrzését kívánja segíteni.

I. Módszertani útmutató céljai

Az Útmutató az NKP Korm. határozatban szereplő alábbi feladatok megvalósítását szolgálja:

- a belső szabályzatok felülvizsgálatát, abból a szempontból, hogy azok a szervezetre jellemző korrupciós kockázatokat teljes körűen kezelik-e;
- a korrupció megelőzését szolgáló kontrollok ellenőrzése módszertanának fejlesztését, egységesítését.

Az Útmutató koncepciójának kidolgozásakor abból indultunk ki, hogy a kormányhatározatban rögzített négy feladat közül az utóbbi három szervesen összekapcsolódik, mivel az ellenőrzés akkor lehet igazán eredményes, ha az ellenőrzött szervezet a korrupciós kockázatait már felmérte, és az ezek kezelésére hivatott kontrollrendszert kialakította. Ellenkező esetben az ellenőrzés, csak e funkciók hiányát állapíthatja meg. A fenti megfontolás alapján az Útmutatónak kettős célja van: egyrészt módszertani támogatás nyújtása az egyes intézmények számára a saját korrupciós kockázataik és integritási kontrolljaik feltérképezéséhez; másrészt az, hogy segítségül szolgáljon a korrupció-megelőzési kontrollok (a továbbiakban: integritáskontrollok) működésének ellenőrzését végző szervezetek, szervezeti egységek és személyek számára.

Az Útmutató elkészítése során nem törekedtünk arra, hogy valamennyi államigazgatási szerv és ellenőrzési szint valamennyi sajátosságát figyelembe vevő módszertant hozunk létre. Ilyen módszertan elkészítése ugyanis nem lehetséges, de nem is szükséges. Az Útmutató a teljes körűsre való törekvés helyett az azonos szemléletmód és egységes terminológia kialakítását célozza meg – példákon keresztül – értékelési, ellenőrzési, elemzési keretrendszer létrehozásával. Az egyes szervezetek tevékenységéből és körülményeiből adódóan egyedileg szükséges értelmezni a korrupciós kockázatokat az adott szervezet sajátosságainak figyelembe vételével. A kockázatok tehát szervezetenként egyediek lehetnek, a kockázatok kezelésére azonban célszerű az államigazgatás egészében egységes megközelítést, egységes technológiát alkalmazni.

II. Az Útmutató módszertani megközelítése

Az Útmutató fókuszában a korrupciós kockázatok azonosítása és az azok mérséklésére, kezelésére alkalmas kontrollok meghatározása áll, kiemelt figyelmet szentelve a kontrollok szabályozására, az ezzel kapcsolatos esetleges hiányosságok feltárására.

A költségvetési szervek belső kontrollrendszeréről és belső ellenőrzéséről szóló 370/2011. (XII. 31.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Bkr.) a szervezetek belső folyamatainak ellenőrzésével összefüggésben kiemelt hangsúlyt fektet a kockázatelemzésre [Bkr. 19. § (4) és 31. § (3)-(4) bekezdés]. Az Állami Számvevőszék integritás felmérésének az egyik célja szintén a kockázatok feltárása. Ennek figyelembe vételével a korrupciós kontrollok ellenőrzéséről szóló Útmutató kiindulópontja a különböző ellenőrzési lépések során a lehetséges kockázati tényezők beazonosítása.

Az egyes intézmények számára a saját korrupciós kockázataik és integritási kontrolljaik feltérképezéséhez az Útmutató 1-3. sz. mellékleteiben szereplő mátrixok nyújtanak segítséget. Az azokban feltüntetett kockázatok, kontrollok és szabályzatok köre szabadon bővíthető vagy szűkíthető az adott szervezet sajátosságainak ismeretében. A kockázatok között szükséges jelölni azokat is, amelyek csak bizonyos időszakban jelentkeznek egy meghatározott, nem rendszeresen végzett tevékenységhez kapcsolódóan (pl. európai uniós támogatások fogadása). Az időszakos jellegű kockázatokat és a hozzájuk tartozó kontrollokat az érintett időszak alatt elvégzett valamennyi kontrollfelmérés és elemzés során meg kell jeleníteni.

Az integritáskontrollok működésének ellenőrzését végző szervezetek, szervezeti egységek és személyek munkájának támogatása érdekében az Útmutató a VI. fejezetben részletesen felsorolja az ellenőrzést végzők potenciális feladatait, illetve a feladatok elvégzésének lehetséges módját.

A módszertani útmutatót az integritási kontrollok kiépítettségének értékelésére és ellenőrzésére egyaránt alkalmas ún. RÉŠ¹-elemzés fogja egységes keretbe. A RÉŠ-elemzés lépései a következők:

¹ RÉŠ = Rendszerezés + Értékelés + Szabályozás (szabályozási szükséglet megállapítása). A módszer a holland közigazgatási szervek integritási érettségi szintje értékelésére kidolgozott GAP elemzés saját adaptációja.

1. A szervezet működésével összefüggő valamennyi felismert kockázat és az azok kezelésére alkalmas kontrollok beazonosítása szervezeti szinten, illetve a szervezet vezetői szintjén (rendszerzés).
2. Az adott szervezetnél alkalmazott, illetve nem alkalmazott, de lehetséges (célszerű és szükséges) kontrollokat² tartalmazó szabályzatok meghatározása. Az elemzésnek ez a második lépése, ami feltárja az esetleges réseket
 - a) a kockázatok és a kontrollok, valamint
 - b) a kontrollok és azok szabályozásban való megjelenése között (értékelés).
 Résként értelmezendő az olyan felismert kockázat, amelynek a kezelésére vonatkozóan nem rendelkezik a szervezet megfelelő kontrollal.
3. A feltárt rések megszüntetéséhez szükséges további szabályozások és a meglévő szabályozások aktualizálása szükségességének meghatározása. Szabályozási szükségletet jelent, ha a felismert kockázat kezelésére alkalmas kontroll működésének feltételeit nem határozzák meg a szervezet szabályzatai.

III. A RÉS-elemzés egyes lépéseihez tartozó feladatok

A RÉS-elemzés során fel kell térképezni az adott szervezetre értelmezhető kockázatokat és kontrollokat, értékelni kell azok szabályzatokban való megjelenésének teljes körűségét, majd fel kell tární a szabályozási hiányosságokat és szabályozási szükségleteket.

1) Integritási kockázatok és kontrollok feltérképezése

Egy szervezet integritási kockázatainak és kontrolljainak feltérképezésénél a következő feladat végrehajtása szükséges:

- a korrupciós kockázati tényezők beazonosítása és csoportosítása
 - eredendő veszélyeztetettségi tényezők
Mindaz, ami a szervezet jogállásából, alapfeladataiból, működéséből adódik (pl. támogatások kifizetése, engedélyek kiadása, jogalkalmazás, közszolgáltatások nyújtása).
 - korrupciós veszélyeket növelő tényezők
Működéssel összefüggő tényezők, amelyek a szervezet alapvető feladatkörétől függetlenek (pl. szervezeti átalakulás, külső szabályozás módosulása vagy hiánya), illetve az egyszéri feladatok során lépnek fel (pl. ingatlanértékesítés vagy bérbeadás).

A korrupciós kockázatok azonosítása, felmérése során szem előtt kell tartani azt a tényt, hogy bármelyik, akár szükségszerűen végzendő feladatnak is lehetnek korrupciós kockázatai. Például a felesleges vagyontárgyak értékesítése célszerű, ahogyan célszerű lehet a személyi állomány cserélődése vagy egy átszervezés is. Mégis korrupciós kockázatokkal járnak, illetve megfelelő szabályok (kontrollok) hiányában növelik a korrupciós kockázatokat.

- Az adott szervezet működéséből, és az azzal összefüggő egyéb tényezőkből adódó, illetve a szervezet vezetésével összefüggő kockázatok és azok kezelésére szolgáló kontrollok feltérképezése.

Az 1. és 2. sz. mellékletekben szereplő mátrixok néhány lehetséges kockázatot és azoknak néhány lehetséges kontrollját tartalmazzák példálózó jelleggel, a teljességre törekvő igénye nélkül. A mátrixok az adott szervezet sajátosságainak ismeretében kiegészítendőek. Ennek során a szervezet részéről szükséges megjelölni valamennyi kockázatot, ami a működése során fennáll, illetve valamennyi kontrollt, ami alkalmas a jelzett kockázatok kezelésére. A kockázatok meghatározásánál iránymutatásként szolgálhatnak az Állami Számvevőszéknek az integritás felmérés alapján készült összefoglaló és intézménycsoportos elemzései.³

A Mátrix 1-3. a szervezet működésével összefüggő kockázatok és azok kezelésére szolgáló kontrollok beazonosítására szolgál, a Mátrix 4-ben pedig a szervezet vezetői szintjén értelmezhető kockázatok és az azok kezelésére hivatott kontrollok szerepelnek.

Az 1-3. sz. mellékletekben szereplő mátrixok kitöltése elsődlegesen az érintett szervezet feladata. A szervezetnek lehetősége van az önértékelésre, a működése során felmerülő kockázatok kezelését szolgáló kontrollok, szabályzatok számbavételére. Ezt követően kerül sor

² Alkalmazott kontroll alatt a szervezet által szabályozott és ténylegesen működtetett kontroll értendő. Lehetséges kontroll minden olyan célszerű és szükséges eszköz, amely alkalmas egy azonosított kockázat kezelésére, de a szervezet nem szabályozta azt, esetleg szabályozta, de nem teremtette meg alkalmazásának feltételeit.

³ elérhetősége: http://integritas.asz.hu/arop_1_2_4

az ellenőrzést végző szervezet vagy szervezeti egység részéről a kitöltött mátrixokban szereplő válaszok megfelelőségének értékelésére. Ennek keretében az ellenőrzés egyrészt felméri a szervezet által azonosított kockázatok teljes körűségét. Másrészt arra keresi a választ, hogy valamennyi kockázat vonatkozásában megtörtént-e a kockázat kezelésére alkalmas kontrollok kialakítása, működési kereteiknek szabályzatokban való meghatározása, vagy esetlegesen szabályozási hiányosság tapasztalható. Harmadrészt szükséges megválaszolni azt a kérdést is, hogy a szervezet tevékenysége során biztosítva van-e az adott kontrollok tényleges működése, és a kontrollok működése megfelelően szolgálja-e a kockázatok kezelését.

Az Útmutató által leírt elemzési keretrendszer és a RÉS-elemzés adott szervezet tekintetében modulokban értelmezhető. A szervezet döntésétől függően a kockázatok felmérése és a kontrollok értékelése kiterjedhet a szervezet egészére, vagy meghatározott szervezeti egységére, vagy a szervezet bizonyos tevékenységére. Az értékeléshez az Útmutató 1. és 2. sz. melléklete nyújt segítséget, amelyekben a kockázatokat és kontrollokat az adott szervezet sajátosságainak ismeretében szükséges megjelölni. Az egyes modulok az alábbi területekre kiterjednek ki:

- a) Az egész szervezet vonatkozásában a kockázatok és az azok kezelését szolgáló kontrollok azonosítása a szervezettel, annak valamennyi tevékenységével összefüggésben történik. Ekkor a szervezet egészével összefüggésben felmerülő kockázatok, illetve az azok kezelésére alkalmas kontrollok felmérése és teljes körűségük értékelése történik az 1. sz. mellékletben szereplő Mátrix 1. és a 3. segítségével.
- b) A szervezet döntése függvényében a kockázatok és a kezelésükre alkalmazott kontrollok feltérképezésére valamely szervezeti egység tekintetében is sor kerülhet (pl. Vagyongazdálkodási Osztály). Ebben az esetben a kockázatok és kontrollok meghatározását, értékelését a kiválasztott szervezeti egység vonatkozásában szükséges elvégezni. Ennek kettős hatása van: egyrészt az előző pontban szereplő egész szervezethez képest szűkebb terület értékelését jelenti, tehát nem ad átfogó képet a szervezetről; másrészt viszont az adott szervezeti egység mélyebb, több részletre kiterjedő elemzésére ad lehetőséget. Az értékelést segíti az 1. sz. mellékletben a Mátrix 2., valamint a 3.
- c) A kockázatok, kontrollok kérdésében a szervezet döntése alapján lehetőség van egy adott tevékenység áttekintésére is (az Útmutató az ingatlanhasznosítást mutatja be példaként). Ennek keretében a kiválasztott tevékenységgel kapcsolatos kockázatok, illetve kontrollok meghatározása a feladat. Az egész szervezetre kiterjedő értékelési modulhoz képest ez a modul szűkebb területet érint, a szervezet egy meghatározott tevékenységét, így viszont mélyebb, a részletekre kiterjedő elemzésre is van lehetőség. Az adott szervezeti tevékenység elemzéséhez az 1. sz. mellékletbeli Mátrix 3. és a 2. sz. melléklet nyújt segítséget.

Az 1. sz. melléklet mátrixainak és a 2. sz. mellékletnek a kitöltése során az eredendő korrupciós veszélyeztetettségi tényezők és a korrupciós veszélyeket növelő tényezőket célszerű három kategóriába sorolni aszerint, hogy az adott tényező milyen gyakorisággal, milyen mértékben jelentkezik a szervezet működése során. Például azoknál a szervezeteknél, ahol rendszeresen kerül sor nagy értékű állami vagy bérbeadására, értékesítésére, kritikus kockázati tényezőként merülhet fel a bérlő vagy a vevő kiválasztása, illetve a bérlési díj vagy az ár meghatározása.

Az egyes korrupciós kockázati tényezők lehetnek kritikusak, jelentősek és mérsékelték. A kockázati tényezők súlyának jelölése az egyes mátrixokban a tényező mellett elhelyezett X jelekkel történik. A kritikus tényezők mellé XXX, a jelentősek mellé XX, a mérsékelték mellé X kerül. A kategóriákba való sorolásnak (súlyozásnak) – az alkalmazott, illetve lehetséges kontrollok segítségével – a szervezet által kitöltött 3. sz. melléklet alapján történő értékelés során kiemelt szerepe van, hiszen a szabályozási hiányosságnak, illetve a hiányosság mértékének megállapításakor fontos szempont, hogy az adott szabályozási hiányosság milyen súlyú, mennyire meghatározó kockázati tényezővel összefüggésben merül fel. A szabályozási hiányosság mértékének megítélése egyenesen arányos a szabályozás szükségességét felvető kockázat súlyával. Jelentősebb a hiányosság, sürgősebb intézkedést igényel a szervezet részéről, amennyiben egy kritikus kockázati tényező kapcsán merül fel, mintha egy jelentős vagy mérsékelt tényezővel függ össze.

A lehetséges kockázatok beazonosításának, valamint a kezelésükre alkalmas kontrollok kiépítettsége és szabályozottsága elemzésének és felmérésének a szervezetek részéről való

rendszeres elvégzése, de legalább az évenkénti aktualizálása szükséges. Emellett minden újszerű tevékenység indítása (pl. eszközök bérbe adása), vagy meghatározó feltétel változása (pl. európai uniós támogatást elnyerése) esetén el kell végezni a felülvizsgálatot, illetve az aktualizálást. Ezen tevékenységek elvégzéséért felelős személyt célszerű kijelölni.

2) Lehetséges kontrollok szabályozottsága teljes körűségének értékelése

A 3. sz. mellékletben szereplő Mátrix 5. lehetőséget ad a szervezet számára a szervezet vonatkozásában értelmezhető lehetséges kontrollok belső szabályzatokban való megjelenése teljes körűségének kiértékelésére. Ennek során az 1. és 2. sz. mellékletben szereplő valamennyi alkalmazott, illetve lehetséges (célszerű és szükséges) kontrollt fel kell tüntetni a 3. sz. mellékletben annak érdekében, hogy a szervezet által szükségesnek tartott kontrollok szabályzatokban való megjelenése megítélhető legyen.

A mátrix kitöltése során elérendő cél:

- valamennyi szükséges kontroll esetében egyértelműen meghatározható legyen az adott kontrollhoz rendelt szabályzat/szabályozás,
- kiderüljön a szabályozási hiányosság, amennyiben adott kontroll működtetésére vonatkozóan a szervezet szabályzatai nem tartalmaznak előírásokat (RÉS).

3) A szabályozási hiányosságok megszüntetése

A feltárt részek megszüntetéséhez szükséges további szabályozások meghatározására az Útmutató nem tartalmaz ajánlásokat. A hiányzó szabályzatok megalkotásáról minden érintett szervezetnek magának szükséges döntést hozni a jogszabályi feltételeknek, és a meglévő belső szabályrendszerébe való beilleszthetőség lehetőségének a figyelembe vételével.

IV. Az ellenőrzést végzők feladatai az integritási kontrollok működésének ellenőrzése során

Kiemelt feladat az ellenőrzött szervezet működéséből adódó kockázatok kezelését szolgáló (köztük a korrupció-megelőzési) kontrollok érvényesülésének, a kontrollokat tartalmazó szabályzatok betartásának, a kontrollok alkalmazásával kívánt eredmény elérésének ellenőrzése. Ennek egyik területe a szervezet működésének áttekintése a külső és belső szabályoknak való megfelelés tekintetében. Ez az ún. szabályszerűségi ellenőrzés. Másik területe a teljesítmény-ellenőrzés, amely annak megállapítására irányul, hogy a közpénzekkel és a nemzeti vagyonnal való gazdálkodás megfelel-e az eredményesség, hatékonyság, gazdaságosság elveinek, illetve vannak-e lehetőségek a teljesítmény javítására.

A szervezetek korrupciós kontrolljai ellenőrzésének alapvető célja meggyőződni arról, hogy a szervezet:

- a kockázatfelmérés keretében azonosította a szervezet működésével összefüggő valamennyi kockázatot,
- a kockázatelemzést megfelelő rendszerességgel elvégezte,
- a kockázatok kezelésére alkalmas kontrollokat kialakította,
- a kockázatok kezelésével összefüggő feladatokat és a végrehajtásuk felelőseit egyértelműen meghatározta,
- a kontrollok működési feltételeit meghatározó szükséges szabályzatokat megalkotta,
- a szabályzatok aktualizálását és betartását biztosította,
- a kontrollok gyakorlati alkalmazásának, működésének ellenőrzését rendszeresen elvégezte.

Az ellenőrzést végző szervezetek, szervezeti egységek által végzett ellenőrzési feladatok, ellenőrzött területek:

A. Belső kontrollrendszer:

A **kontrolltevékenység** részét képezi az alábbiak ellenőrzése [Bkr. 8. § (2) bekezdés]:

- a) a pénzügyi döntések dokumentumainak elkészítése (ideértve a költségvetési tervezés, a kötelezettségvállalások, a szerződések, a kifizetések, a támogatásokkal való elszámolás, a szabálytalanság miatti visszafizetések dokumentumait is);

- b) a pénzügyi kihatású döntések célszerűségi, gazdaságossági, hatékonysági és eredményességi szempontú megalapozottsága;
- c) a költségvetési gazdálkodás során az előzetes és utólagos pénzügyi ellenőrzés, a pénzügyi döntések szabályszerűségi szempontból történő jóváhagyása, illetve ellenjegyzése;
- d) a gazdasági események elszámolásának kontrollja (a hatályos jogszabályoknak megfelelő könyvvizetés és beszámolás).

Belső ellenőrzés [Bkr. 21. § (2) bekezdés]:

- a) a belső kontrollrendszerek kiépítésének, működésének elemzése, vizsgálata és értékelése a jogszabályoknak és szabályzatoknak való megfelelés, valamint a működés gazdaságosságának, hatékonyságának és eredményességének szempontjából ;
- b) a rendelkezésre álló erőforrásokkal való gazdálkodásnak, a vagyon megóvásának és gyarapításának, valamint az elszámolások megfelelőségének, a beszámolók valódiságának elemzése, vizsgálata;
- c) a vizsgált folyamatokkal kapcsolatban megállapítások, következtetések és javaslatok megfogalmazása a kockázati tényezők, hiányosságok megszüntetése, kiküszöbölése vagy csökkentése, a szabálytalanságok megelőzése, illetve feltárása érdekében, valamint a költségvetési szerv működése eredményességének növelése és a belső kontrollrendszerek javítása, továbbfejlesztése érdekében;
- d) a belső ellenőrzési jelentések alapján megtett intézkedések nyilvántartása és nyomon követése.

B. Felügyeleti szerv [Áht. 9. § e) pont]:

A költségvetési szerv tevékenységének törvényességi, szakszerűségi és hatékonysági ellenőrzése.

C. ÁSZ

Az ÁSZ Integritás Projektjének célja az integritás szemlélet, a megelőzésen alapuló korrupció elleni küzdelem, a kockázatokban való gondolkodás elterjesztése. Az integritás felmérések eredményességét a leggyakrabban előforduló korrupciós kockázatok és az integritási kontrollok jellemző hiányosságainak beazonosítása jelenti a felmérésben részt vevő intézmények tekintetében.

Az integritás erősítése érdekében az ÁSZ nagy hangsúlyt fektet az – integritás egyik alapját képező – intézményi belső kontrollrendszer ellenőrzésére, illetve az integritásra vonatkozó szempontok beépítésére az ellenőrzési programokba. 2014 óta a korrupciós veszélyeztetettségnek és az ezzel összefüggő kontrollok („kemény” és „lágy” egyaránt) kiépítettségi szintjének meghatározása részét képezi az ÁSZ által a költségvetési intézmények körére kidolgozott ellenőrzési programoknak. Az integritással kapcsolatos ellenőrzési megállapítások – hasonlóan a többi megállapításhoz – megjelennek a számvevőszéki jelentésekben.

Rövidítésjegyzék

ÁSZ	Állami Számvevőszék
EU	Európai Unió
BM	Belügyminisztérium
SZMSZ	szervezeti és működési szabályzat
VIR	vezetői információs rendszer

Fogalomtár

államigazgatási szerv integritása	Az államigazgatási szerv működésének a rá vonatkozó szabályoknak, valamint a hivatali szervezet vezetője és az irányító szerv által meghatározott célkitűzéseknek, értékeknek és elveknek megfelelő működése [50/2013. (II. 25.) Korm. rendelet 2.§ a) pont]
eredendő veszélyeztetettségi tényezők	A szervezetek jogállásától és feladatköreitől függő eredendő veszélyeztetettség Ezen tényezők alakítása az alapítószerv jogalkotási hatáskörébe tartozik pl. hatósági jogalkalmazás vagy különféle közszolgáltatások nyújtása.
integritás:	Értékvezérelt magatartás/működés, ami személyes valamint szervezeti szinten is értelmezhető, amely során az adott személy vagy szervezet a kinyilvánított értékei és elvei szerint működik. Személyi integritás: A dolgozó magatartása, viselkedése – adott helyen és időben – illeszkedik az őt alkalmazó szervezet által kinyilvánított értékekhez és elvekhez, szervezeti ethoszhoz. Szervezeti integritás: A szervezetnek a rá vonatkozó szabályokban, valamint az irányító szerve (tulajdonosa) és a szervezet vezetői által meghatározott értékeknek és elveknek megfelelő működése.
integritási kockázat	Az államigazgatási szerv integritása sérülésének lehetősége (50/2013. (II. 25.) Korm. rendelet)
integritáskontrollok	A szervezet azon eszközei, amelyekkel a meghatározott értékrendszerének érvényesülését a mindennapi feladatellátás során elősegíti, sőt kikényszeríti (pl. jogszabályok, szabályzatok, magatartási kódexek, etikai elvek, küldetésnyilatkozat)
integritásmenedzsment/integritásirányítási rendszer	A vezetési és irányítási rendszernek a szervezet integritásának biztosítására irányuló, a belső kontrollrendszerbe illeszkedő funkcionális alrendszere, amelynek fő elemei a követendő értékek meghatározása, az azok követésében való útmutatás, az értékek követésének nyomon követése és – szükség esetén – kikényszerítése.
„kemény” integritáskontrollok	A szervezet mindennapi feladatellátása során érvényesítendő értékrendszereket kikényszerítő integritáskontrollok azon köre, amelyek alkalmazását jogszabály kötelezően előírja.

korrupciós kockázatokat mérséklő kontrollok	A korrupciós kockázatok kezelését és mérséklését szolgáló, az adott szervezetnél intézményesült kontrollok.
	korrupció Rövid: Jogtalan előny nyújtása vagy megszerzése. A Btk. XXVII. Fejezetén belüli tényállások és azokon túlmutató minden olyan társadalmi jelenség, amely során valaki a rábizott hatalommal magán- vagy csoportelőny érdekében visszaél (Nemzeti Korrupcióellenes Program (2015-2018))
korrupciós kockázat	Rövid: A jogtalan előny nyújtásának vagy megszerzésének lehetősége. Hosszú: Az adott szervezetnek külső egyénnel vagy szervezetekkel való együttműködése során felmerülő valós, vagy vélt lehetőségek, amelyek az együttműködő fél számára jogosulatlan előnyöket jelenthetnek, az adott intézmény – vagy tágabb értelemben a közzsféra – számára pedig valamilyen kárt okozhatnak.
korrupciós kontrollok	A integritáskontrollok azon része, amelyeknek a célja a korrupciós kockázat csökkentése, a korrupció megelőzése (pl. vagyonynyilatkozat tételéről szóló szabályzat, összeférhetetlenségi szabályzat)
korrupciós veszélyeket növelő tényezők	Az egyes intézmények napi működési körülményeitől függő, az eredendő veszélyeztetettséget felerősítő összetevők.
„lány” integritáskontrollok	A szervezet mindennapi feladatellátása során érvényesítendő értékrendszereket tudatosító és kikényszerítő, a szervezet által önként bevezetett integritáskontrollok (pl. magatartási kódex, etikai képzés) köre. Ezek kötelező alkalmazását jogszabály nem írja elő a szervezet számára.
„négy szem” elve	A szervezet működése során keletkező irat, illetve pénzkezelési dokumentumok minimum két ember általi áttekintését, ellenőrzését jelentő kontroll-mechanizmus.

Jogsabályjegyzék

- 2000. évi C. törvény a számvitelről
- 2007. évi CLII. törvény az egyes vagyonyilatkozat tételi kötelezettségről
- 2011. évi CXCV. törvény az államháztartásról
- 2011. évi CXCV. törvény a közszolgálati tisztviselőkről
- 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről (Btk.)
- 2012. évi CCV. törvény a honvédek jogállásáról
- 2015. évi XLII. törvény a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról
- 368/2011. (XII. 31.) Korm. rendelet az államháztartásról szóló törvény végrehajtásáról
- 370/2011. (XII. 31.) Korm. rendelet a költségvetési szervek belső kontrollrendszeréről és belső ellenőrzéséről
- 4/2013. (I. 11.) Korm. rendelet az államháztartás számviteléről
- 50/2013. (II. 25.) Korm. rendelet az államigazgatási szervek integritásirányítási rendszeréről és az érdekérvényesítők fogadásának rendjéről
- 1336/2015. (V. 27.) Korm. határozat a Nemzeti Korrupcióellenes Program és az azzal összefüggő intézkedések 2015-2016. évre vonatkozó terve elfogadásáról

Mellékletek

1. sz. melléklet:

Mátrix 1. A szervezet működésével összefüggő kockázatok és azok kezelésére szolgáló kontrollok

Mátrix 2. Adott szervezeti egység működésével összefüggő kockázatok és azok kezelésére szolgáló kontrollok értékeléséhez (pl: Vagyongazdálkodási Osztály)

Mátrix 3. A szervezet adott tevékenységével összefüggő kockázatok és azok kezelésére szolgáló kontrollok értékeléséhez (pl: ingatlanhasznosítás)

2. sz. melléklet:

Mátrix 4. A szervezet vezetői szintjén jelentkező kockázatok és azok kezelésére szolgáló kontrollok

3. sz. melléklet:

Mátrix 5. Az alkalmazott modul alapján azonosított korrupciós kockázatok kezelésére szolgáló lehetséges kontrollok megjelenése a belső szabályzatokban

1. sz. melléklet

Mátrix 1. Az **egész szervezet** működésével összefüggő kockázatok és azok kezelésére szolgáló kontrollok értékeléséhez

		Súlyozás*	Alkalmazott, illetve lehetséges kontrollok														
			XXX vagy XX vagy X	Szervezeti szinten								Meghatározott munkakörökhöz köthetően					
				kemény kontrollok				lágy kontrollok				kemény kontrollok			lágy kontrollok		
				kötelezettségvállalás	teljesítések igazolás	szakmai, pénzügyi beszámoltatás	integritási bejelentések kivizsgálása	szabálytalanságok kezelésének eljárásrendje	négy szem* elvének alkalmazása	külsősök alkalmazásának szabályozása	indikátorok alkalmazása	integritással kapcsolatos képzések	stb.	összeferhetetlenség szabályozása	vagyonyvitkozat tetele	nemzetbiztonsági ellenőrzés	kapcsolattartás szabályozása
Lehetséges kockázati tényezők	Erendő veszélyeztetettségi tényezők	jogalkotással összefüggő hatáskörök gyakorlása															
		közszolgáltatás nyújtása pl: - humán szolgáltatások (közoktatás, eü szolgáltatások, stb.)															
		- szociális ellátások (pénzbeli, természetbeni ellátások, stb.)															
		- közüzemi szolgáltatások (ivóvíz-, illetve energiaellátás, stb.)															
		- kommunális szolgáltatások (települési hulladékkezelés, stb.)															
		hatósági jogkörök gyakorlása															
		méltányosság gyakorlása															
		alárendelt szervvel rendelkezik bonyolult, ellentmondásos vagy hiányos szabályozási környezet															
		ellentmondásos jogi szabályozás külső szabályozási hiányosságok															
		minősített adatok kezelése engedélyezési tevékenység ellenőrzések, felülvizsgálatok végzése stb.															
	Korrupciós veszélyeket növelő tényezők	közbeszerzések lefolytatása															
		uniós támogatások fogadása															
		külső szakértők igénybe vétele															
		ingatlanhasznosítás															
		részvétel PPP konstrukcióban, kiváltásukban, lezárásukban															
		gazdasági társaságban lévő tulajdonosi rész															
		kiszervezett feladatok															
		fluktuáció															
		pénzbeli vagy materiális támogatás fogadása															
		lehetőség céljuttatás, béren kívüli juttatás nyújtására															
használatba adható vagyontárgyakkal való rendelkezés (pl. gépjármű)																	
előnytelen előmeneteli, bérezési rendszer alkalmazása																	
stb.																	

* XXX – kritikus, XX – jelentős, X – mérsékelt

Mátrix 2. Adott **szervezeti egység** működésével összefüggő kockázatok és azok kezelésére szolgáló kontrollok értékeléséhez (pl: Vagyongazdálkodási Osztály)

		Súlyozás*	Alkalmazott, illetve lehetséges kontrollok																						
			XXX vagy XX vagy X	kemény kontrollok					lágy kontrollok																
				kötelezettségvállalás	teljesítésigazolás	eszközök értékelésének szabályozása	leltárkészítés, leltározás szabályozása	értékesítés szabályozása	költség-haszon elemzés készítésének előírása	fenntarthatósági vizsgálat készítésének előírása	selejtezések szabályozása	beszerzések szabályozása	indikátorok meghatározása	szakmai továbbképzések	összeférhetetlenség szabályozása	stb.									
Lehetséges kockázati tényezők	Eredendő veszélyeztetettségi tényezők	gazdálkodási jogkörök gyakorlásának hiányosságai																							
		rendszeres nagy értékű beszerzések																							
		beszállítók kiválasztása																							
		közbeszerzések lebonyolítása																							
		vagyonelemek mérleg szerinti értékének meghatározása, új számviteli szabályok alkalmazása																							
		költség-haszon elemzés hiánya																							
		leltározási hiányosságok																							
		rövid, közép és hosszú távú fejlesztési és beruházási tervek hiánya																							
		analitikus nyilvántartások jelentős arányú helyesbítései az időszak végén																							
		időszak végén és a t. évet követően a beszerzésekhez kapcsolódó szerződések jóváírása																							
	stb.																								
	Korrumpciós veszélyeket növelő tényezők	fluktuáció																							
		képzés nélküli belépés																							
		átstruktúrázások, szervezeti változások																							
		informatikai környezet és/vagy a gazdálkodási környezet változásai (pl. vonalkód változása)																							
		pénzügyi beszámolóhoz kapcsolódó jelentős új informatikai rendszer bevezetése																							
		szakmai hiányosságok																							
		beruházások esetében fenntarthatósági vizsgálat hiánya																							
		indikátorok hiánya																							
		rendszeres selejtezés pl. informatikai eszközöké																							
vagyonelemek rendszeres értékesítése, az ármeghatározása																									
stb.																									

* XXX – kritikus, XX – jelentős, X – mérsékelt

Mátrix 3. A szervezet **adott tevékenységével** összefüggő kockázatok és azok kezelésére szolgáló kontrollok értékeléséhez (pl: állami vagyon bérbeadása, értékesítése rendszeresen végzett feladatként)

Lehetséges kockázati tényezők	Súlyozás*	Alkalmazott, illetve lehetséges kontrollok														
		XXX vagy XX vagy X	kemény kontrollok						lágy kontrollok							
			ingatlannyilvántartás vezetése	vagyongazdálkodási terv készítése	szereződések tartalmának szabályozása	eszközök értékének egységes elvek alapján történő meghatározása	leltárkészítés, leltározás szabályozása	értékesítés szabályozása	méltányosság gyakorlásának szabályozása	kedvezmények nyújtásának szabályozása	bérbe adható ingatlanok listájának nyilvánosságra hozatala	külső szakértők kiválasztásának szabályozása	árképzés szabályozása	bérbe adható ingatlanok listája nyilvánosságának biztosítása	összeférhetetlenség szabályozása	stb.
Eredendő veszélyeztetettségű tényezők	bérbe adható lakó- és üzleti ingatlanok körének meghatározása															
	bérleti díjak meghatározása, differenciálás															
	bérlők kiválasztása															
	bérbe adható ingatlanok köre nem átlátható, a nyilvánosság számára nem hozzáférhető															
	méltányosság gyakorlása a bérleti díjak meghatározásakor															
	érintett ingatlanok mérleg szerinti értéke meghatározásának pontatlansága															
	szakértők kiválasztása															
	bérbeadót terhelő műszaki problémák felmerülése															
	átadás-átvételi eljárások felmerülő problémák															
	nem vagy késedelmes fizetés a bérlő részéről															
stb.																
Korruptív veszélyeket növelő tényezők	bérleti díjhátralék felhalmozása lakó- vagy üzleti ingatlanok esetében															
	részletfizetési kedvezmény nyújtása															
	közüzemi díjhátralék felhalmozása lakó- vagy üzleti ingatlanok esetében															
	bérleti díjak rendszeres felülvizsgálatának elmaradása															
	ingatlannyilvántartások pontatlansága															
	az ingatlan tényleges hasznosításának eltérése a bérleti szerződésben szereplőktől															
	üzleti bérlők tevékenységének változása pl. hatósági határozatok következtében															
	felújítás, átalakítás engedélyezése, elszámolása															
selejtezés, karbantartás szükségessége																
stb.																

* XXX – kritikus, XX – jelentős, X – mérsékelt

2. sz. melléklet

Mátrix 4. A szervezet vezetői szintjén jelentkező kockázatok és azok kezelésére szolgáló kontrollok

		Súlyozás*	Alkalmazott, illetve lehetséges kontrollok							
		XXX vagy XX vagy X	összeférhetetlenség szabályozása	vezetői kiválasztás rendszere	panaszkezelés rendszere	belső képzési terv	kockázatkezelés	szabálytalanságok kezelésének eljárásrendje és működtetése	VIR - beszámolási rendszer	stb.
Lehetséges kockázati tényezők	összeférhetetlenség									
	szervezeten belüli kommunikáció elégtelensége									
	panaszkezelés hiánya									
	elfoglaltság									
	ellenőrzési kötelezettség gyakorlásának hiánya									
	vezetői kompetenciák hiánya									
	szakmai felkészültség elégtelensége									
	szervezeten kívüli kommunikáció elégtelensége									
	működési átláthatóság hiánya									
	output/eredmény kommunikációjának hiányossága									
	rendkívüli események, helyzetek kommunikációjának elégtelensége									
	stb.									

* XXX – kritikus, XX – jelentős, X – mérsékelt

3. sz. melléklet

Mátrix 5. Az alkalmazott modul alapján azonosított kockázatok kezelésére szolgáló lehetséges kontrollok megjelenése a belső szabályzatokban

	Alkalmazott, illetve lehetséges kontrollok																				
	kötelezettségvállalás	teljesítések igazolása	szakmai, pénzügyi beszámoltatás	„négy szem” elvnek alkalmazása	integritási bejelentések kivizsgálása	külsősök alkalmazásának szabályozása	szabálytalanságok kezelésének eljárásrendje	indikátorok alkalmazása	összeférhetetlenség szabályozása	vagyonnyilatkozat tétele	kapcsolattartás szabályozása	nemzetbiztonsági ellenőrzés	rotáció	vezetői kiválasztás rendszere	integritással kapcsolatos képzések	szakmai továbbképzések	panaszkezelés rendszere	belső képzési terv	számonkérés, felelősségre vonás gyakorlata	stb.	
Kontrollok szabályzatokban való megjelenése																					
SZMSZ																					
szervezeti stratégia																					
közép- és hosszú távú tervek																					
rotációs szabályzat																					
összeférhetlenségi szabályzat																					
pénzkezelési szabályzat																					
belső ellenőrzési kézikönyv																					
belső kontroll szabályzatai pl. kockázatkezelési szabályzat																					
- szabálytalanságok kezelésének eljárásrendje, stb.																					
- kontroll-, és teljesítményértékelési rendszer																					
közbeszerzési szabályzat																					
közbeszerzési értékhatárokat el nem érő beszerzések szabályzata																					
gazdálkodási jogkörök szabályzata																					
caféteria szabályzat																					
panaszokkal és közérdekű bejelentésekkel kapcsolatos eljárások szabályzata																					
külső szakértők foglalkoztatásának szabályzata																					
külföldi kiküldetések szabályzata																					
szabálytalanság kezelésének szabályzata																					
rendkívüli munkavégzésről szóló szabályzat																					
vezeték és hivatali mobiltelefonok használatának szabályzata																					
minősített adatok kezelésének, védelmének szabályzata																					
ügyrendek																					
munkaköri leírások																					
közszolgálati szabályzat																					
céljuttatások szabályzata																					
vagyongazdálkodási szabályzat																					
használatba adható eszközökről szóló szabályzat																					
kapcsolattartásra vonatkozó szabályzat																					
integritási bejelentések kivizsgálási rendjéről szóló szabályzat																					
fényelmi felelősségről, eljárásról szóló szabályzat																					
képzési szabályzat																					
stb.																					
szabályozási hiányosság																					